

การผลักดันนโยบายกับการพัฒนาสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) ใน
ญี่ปุ่น ช่วงปี 2015 – 2021

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLICY ENTREPRENEURSHIP AND THE ADVANCEMENT OF LGBTQI+ RIGHTS IN JAPAN,
2015 – 2021

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อสารนิพนธ์	การผลักดันนโยบายกับการพัฒนาสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) ในญี่ปุ่น ช่วงปี 2015 – 2021
โดย	น.ส.รัตติกาล นุระธนะ
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชกร ชีพเป็นสุข)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล)	
.....	กรรมการ
(ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง)	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รัตติกาล นุระธนะ : การผลักดันนโยบายกับการพัฒนาสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) ในญี่ปุ่น ช่วงปี 2015 – 2021. (POLICY ENTREPRENEURSHIP AND THE ADVANCEMENT OF LGBTQI+ RIGHTS IN JAPAN, 2015 – 2021) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล

บทความวิจัยนี้ศึกษาถึงแนวทางหรือกลยุทธ์ในการผลักดันนโยบายกับการพัฒนาสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) ในญี่ปุ่น โดยใช้กรอบการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องแนวทางการผลักดันนโยบาย (policy entrepreneurship) เพื่อมุ่งตอบคำถามว่าในช่วงปี 2015 – 2021 ญี่ปุ่นมีแนวทางในการผลักดันเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ อย่างไร บทความวิจัยนี้เสนอว่าญี่ปุ่นมีแนวทางในการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ โดยแบ่งออกเป็นสองแนวทาง คือ 1) ผู้ผลักดันนโยบาย (policy entrepreneurs) ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของญี่ปุ่นต่างรณรงค์ รวมกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อผลักดันให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยอาศัย “ช่องโอกาส” (windows of opportunity) เป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ 2) การใช้แรงกดดันจากการที่องค์กรระหว่างประเทศ หรือนานาชาติต่างยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ เป็นเหตุผลข้ออ้างผลักดันให้ญี่ปุ่นดำเนินการเพื่อเป็นที่ยอมรับตามบรรทัดฐานสากล ในเรื่องนโยบายการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในประเทศ โดยใช้กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review หรือ UPR) เป็นเครื่องมือกดดันเพื่อให้ญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านสิทธิต่อกลุ่ม LGBTQI+ มากขึ้นจนเป็นบรรทัดฐานใหม่ในสังคมญี่ปุ่น

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ   ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2564   ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6380116624 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Japan, LGBTQI+, advancement of LGBTQI+ rights, policy entrepreneurship, norm entrepreneurship, policy entrepreneur, norm entrepreneur, windows of opportunity, advocacy networks

Rattikarn Nurathana : POLICY ENTREPRENEURSHIP AND THE ADVANCEMENT OF LGBTQI+ RIGHTS IN JAPAN, 2015 – 2021. Advisor: Asst. Prof. TEEWIN SUPUTTIKUN, Ph.D.

This research aimed to study the approaches and strategies in the policy entrepreneurship and the advancement of LGBTQI+ rights in Japan, 2015 – 2021. The research proposes the concept of policy entrepreneurship to examine how Japan's approaches to the policy entrepreneurship and the advancement of LGBTQI+ rights during 2015 – 2021. This study argues that Japan has two approaches in the policy entrepreneurship and the advancement of LGBTQI+ rights. 1) Policy entrepreneurs from both public and private sectors in Japan have run the campaign of recognizing LGBTQI+ through windows of opportunity, a mechanism to foster recognize LGBTQI+. 2) Using international organization pressure that recognize LGBTQI+ as rationale, Japan is pushed to act to comply with international norms on the LGBTQI+ recognition policy. The Universal Periodic Review (UPR) is used as a pressure mechanism for Japan to policy change on rights towards LGBTQI+ more and more recognized to become a new norm emerge in Japanese society.

Field of Study: International Relations

Student's Signature .....

Academic Year: 2021

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวิทย์ สุพุทธิกุล ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำสารนิพนธ์ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์ ด้วยความทุ่มเทและเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิร ชีพเป็นสุข ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.ภาณุภัทร จิตเที่ยง กรรมการ ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคลากร ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน และอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาของการศึกษา รวมไปถึงขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

รัตติกาล นุระธนะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทนำ.....	1
คำถามและข้อเสนอในการศึกษา.....	2
กรอบการวิเคราะห์ และระเบียบการวิจัย.....	6
ระเบียบวิธีวิจัย.....	8
โครงสร้างการนำเสนอ.....	8
สิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน.....	9
ความเปลี่ยนแปลงของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น ช่วง 2015 - 2021.....	13
แนวทางหรือกลยุทธ์ของกลุ่ม LGBTQI+ ในการผลักดันนโยบาย.....	16
สรุป.....	29
บรรณานุกรม.....	33
ประวัติผู้เขียน.....	37

บทนำ

ญี่ปุ่นเริ่มมีการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI+) มากขึ้นในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์อย่างเช่นเมื่อญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันโตเกียวโอลิมปิกฤดูร้อน ในปี 2021 ที่ผ่านมามีการรณรงค์ในเรื่องนักกีฬาที่มีความหลากหลายทางเพศซึ่งในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งนี้มีนักกีฬา LGBTQI+ ที่เปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศของตนเข้าร่วมการแข่งขันมากที่สุดในประวัติศาสตร์โอลิมปิก ซึ่งมากกว่าเกือบสามเท่าของนักกีฬา LGBTQI+ ที่เข้าร่วมในโอลิมปิกฤดูร้อน ปี 2016 ที่รีโอเดจาเนโร (Rio De Janeiro) ประเทศบราซิล (Avery 2021) ซึ่งถือเป็นพัฒนาการจากสังคมอนุรักษ์นิยมในญี่ปุ่นที่ไม่ค่อยยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ไปสู่สังคมที่มีการยอมรับความหลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังจะเห็นได้จากการที่มีคำตัดสินของศาลให้เคารพสิทธิและไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ เช่น ในปี 2021 ศาลแขวงเมืองซัปโปโร จังหวัดฮอกไกโด ได้มีคำตัดสินคดีที่คู่รักเพศเดียวกันเป็นโจทก์ยื่นฟ้องรัฐบาลญี่ปุ่นให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ตน จากกรณีที่พวกเขาไม่สามารถแต่งงานกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ศาลแขวงเมืองซัปโปโร ได้ตัดสินว่าการที่รัฐบาลญี่ปุ่นไม่ยอมรับการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันถือเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ (The Japan Times 2021) คำตัดสินของศาลในคดีนี้ถือเป็นตัวอย่างของการไม่เลือกปฏิบัติและไม่จำกัดสิทธิต่าง ๆ ของกลุ่ม LGBTQI+ สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ มากขึ้นในสังคมญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดี ญี่ปุ่นยังมีความล้าหลังในเรื่องนี้อย่างที่เห็นได้จากการจัดอันดับของ LGBTQI+ Travel Safety Index ที่จัดทำโดยสำนักวิจัย Asher & Lyric ซึ่งเป็นการจัดอันดับประเทศที่เป็นมิตรและมีความปลอดภัยต่อกลุ่ม LGBTQI+ มากที่สุด ในปี 2021 ญี่ปุ่นจัดอยู่ในเกรด D⁺ ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับต่ำ (Asher & Lyric 2021) และหากเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของโลก

(G7) ญี่ปุ่นถือเป็นชาติเดียวที่ยังไม่มีการออกกฎหมายเพื่อรับรองการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกัน อีกทั้งญี่ปุ่นยังเป็นประเทศในองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ที่มีการออกกฎหมายรับรองสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ น้อยมาก ซึ่งอาจจะส่งผลให้มีการเลือกปฏิบัติในตลาดแรงงาน (Flage 2019) ที่กระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของญี่ปุ่น นอกจากนี้แล้วหากเปรียบเทียบกับชาติในเอเชียด้วยกันเองอย่างไต้หวันที่มีการรับรองการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกันเป็นชาติแรกในเอเชีย ตั้งแต่ปี 2019 (Lee 2019) ถือว่าญี่ปุ่นยังมีความล้าหลังอยู่มาก แต่ญี่ปุ่นก็ยังคงมีพัฒนาการในการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยมีการรณรงค์ให้มีการออกกฎหมายการสมรสเท่าเทียมเพื่อนำไปสู่การที่รัฐอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันจดทะเบียนสมรสได้ตามกฎหมาย ประกอบกับมีการตรากฎหมายเพื่อรองรับสิทธิ เสรีภาพของกลุ่ม LGBTQI+ จากที่กล่าวมาทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของญี่ปุ่นเริ่มมีส่วนผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ รวมไปถึงการเรียกร้องให้มีการยอมรับสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ให้มีความเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคมญี่ปุ่น โดยใช้แนวทางหรือกลยุทธ์ที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้โอกาสจากการจัดการแข่งขันโตเกียวโอลิมปิกเพื่อรณรงค์ให้ตระหนักถึงสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ การฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมกันทางเพศ หรือแม้แต่การใช้แรงกดดันทางเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นพัฒนาการของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ที่เกิดขึ้นในสังคมญี่ปุ่นทั้งสิ้น

คำถามและข้อเสนอในการศึกษา

งานวิจัยนี้มุ่งตอบคำถามที่ว่า ในช่วงปี 2015 – 2021 ญี่ปุ่นมีแนวทางในการผลักดันเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ อย่างไร ข้อเสนอของงานวิจัยนี้ คือ

ญี่ปุ่นมีแนวทางในการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ 1) ผู้ผลักดันนโยบาย (policy entrepreneurs) ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนของญี่ปุ่นต่างรณรงค์ รวมกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อผลักดันให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยอาศัย “ช่องโอกาส” (windows of opportunity) เป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่กระตุ้นให้เกิดการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ 2) การใช้แรงกดดันจากการที่องค์กรระหว่างประเทศ หรือนานาชาติต่างยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ เป็นเหตุผลข้ออ้างผลักดันให้ญี่ปุ่นดำเนินการเพื่อเป็นที่ยอมรับตามบรรทัดฐานสากล ให้ทัดเทียมนานาชาติในเรื่องนโยบายการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในประเทศ โดยใช้กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review หรือ UPR) เป็นเครื่องมือกดดันเพื่อให้ญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านสิทธิต่อกลุ่ม LGBTQI+ มากขึ้นจนเป็นบรรทัดฐานใหม่ในสังคมญี่ปุ่น โดยแนวทางทั้งสองนี้มีส่วนผลักดันให้รัฐออกกฎหมายหรือกำหนดให้หน่วยงานราชการให้สิทธิ เสรีภาพ แก่กลุ่ม LGBTQI+ รวมไปถึงมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองของรัฐในเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ต่อไป ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาถึงแนวทางการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายเกี่ยวกับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น ช่วงปี 2015 – 2021 โดยในปี 2015 นั้น สำนักงานในเขตชิบูย่า กรุงโตเกียวได้อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันจดทะเบียนคู่ชีวิต ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการรับรองสิทธิของคู่รักเพศเดียวกันในญี่ปุ่น จนกระทั่งญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกโตเกียว 2020 ซึ่งจัดขึ้นในปี 2021 ที่ผ่านมา ญี่ปุ่นเองก็ได้มีการรณรงค์ในเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ อีกทั้งสื่อต่าง ๆ ได้นำเสนอข่าวและบทความเกี่ยวกับนักกีฬากลุ่ม LGBTQI+ เป็นจำนวนมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ บทความของ Jane Wallace เสนอ เรื่องการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของญี่ปุ่นที่มีส่วนร่วมให้เกิด การผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานภาคเอกชนของญี่ปุ่น ในแต่ละชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มชุมชน LGBTQI+ (LGBTQI+ and allies community group) เพื่อเชื่อมโยงกลุ่ม LGBTQI+ เข้าไว้ด้วยกัน โดยมีการจัดกิจกรรมในการรณรงค์ หรือแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์เพื่อการ ยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ร่วมกัน เป็นต้น ในงานเขียนของ Wallace การสำรวจขององค์กร Nijiirō Diversity ซึ่งเป็น NGO และ Center for Gender Studies at International Christian University พบว่ากลุ่ม LGBTQI+ ไม่ได้รับการยอมรับในสังคมญี่ปุ่นเท่าไรนัก (Wallace 2020) นอกจากนี้แล้ว บทความของ Timo Thelen ได้แสดงให้เห็นถึงการที่หน่วยงานภาครัฐของญี่ปุ่นได้เข้า มามีบทบาทมากยิ่งขึ้น โดยในการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก 2021 หน่วยงานภาครัฐของญี่ปุ่นได้เริ่ม ส่งเสริมนโยบายในด้าน "เป็นมิตรกับ LGBTQI+" นอกจากนี้รัฐบาลกรุงโตเกียวยังได้ออกกฎหมาย ต่อต้านการเลือกปฏิบัติเพื่อคุ้มครองชาว LGBTQI+ ในเดือนตุลาคม 2018 ซึ่งเป็นไปตามกฎบัตร โอลิมปิกว่าด้วยการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมทางเพศอีกด้วย (Thelen 2021) บทความของ Kazuyoshi Kawasaka แสดงถึงเครื่องมือทางการเมืองที่มีการผลักดันโดยในปี 2016 Liberal Democratic Party (LDP) พรรคอนุรักษนิยมซึ่งเป็นพรรครัฐบาลของญี่ปุ่นได้เปิดเผยมุมมองหลัก เกี่ยวกับการส่งเสริมความเท่าเทียมของ LGBTQI+ ในญี่ปุ่น การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการเลือก ปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น โดยเสนอให้มีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับเพศและกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น (Kawasaka 2018) เพื่อให้สังคมญี่ปุ่นเกิดการตระหนักในการเคารพต่อ ความเท่าเทียมกันในสังคม อย่างไรก็ตามนโยบาย "ความเป็นมิตรกับ LGBTQI+" ก็ยังคงมีการนำเสนอ ให้มีการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ Thelen ใน เรื่องของการส่งเสริมนโยบาย "ความเป็นมิตรกับ LGBTQI+" ดังกล่าว

บทความของ Yasuo Takao แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้ผลักดันนโยบาย (Policy Entrepreneurs) ที่มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายต่อกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น การเรียกร้องให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตในเขตชิบูย่าได้รับการผลักดันจาก Ken Hasebe นายกเทศมนตรีของชิบูย่าที่เคยทำงานในบริษัทตัวแทนโฆษณาและทำธุรกิจที่ต้องติดต่อกับกลุ่ม LGBTQI+ ซึ่ง Hasebe เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการโน้มน้าวกลุ่มทางการเมืองของชิบูย่า จนนำไปสู่การออกใบรับรองการจดทะเบียนคู่ชีวิตขึ้น (Takao 2017) และในเวลาต่อมาการออกใบรับรองดังกล่าวได้ขยายไปยังเขตเทศบาลอื่น ๆ ในญี่ปุ่น อาจกล่าวได้ว่าสำนักงานนายกเทศมนตรีของชิบูย่าเป็นหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้การยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ เป็นนโยบายระดับประเทศ นอกจากนี้บทความของ Frank K. UPHAM ยังได้กล่าวถึงบทบาทของหน่วยงานด้านยุติธรรม อันได้แก่ การที่ศาลตัดสินว่าการปฏิเสธความเท่าเทียมกันในการแต่งงานขัดต่อรัฐธรรมนูญ และทนายความในการจัดตั้งทีมดำเนินคดี (bengodan) และยื่นคำร้องด้านสิทธิมนุษยชนกับสหพันธ์เนติบัณฑิตยสภาแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (The Japan Federation of Bar Associations หรือ JFBA) โดยขอให้ JFBA เสนอต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ร่างกฎหมายที่รับรองการสมรสของคนเพศเดียวกัน ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ LGBTQI+ (Upham 2020)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นจะพบว่าในสังคมญี่ปุ่นได้เริ่มให้ความสำคัญกับการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ มากขึ้น ซึ่งมีหลายหน่วยงานทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันนโยบายให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ จากการผลักดันนโยบายดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ภายใต้กรอบการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องแนวทางการผลักดันนโยบาย (policy

entrepreneurship) เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางหรือกลยุทธ์ของผู้ผลักดันนโยบายที่ทำให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น

กรอบการวิเคราะห์ และระเบียบการวิจัย

กรอบการวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยนี้คือ การผลักดันนโยบาย (policy entrepreneurship) ของ Michael Mintrom และ Phillipa Norman (Mintrom and Norman 2009) แนวทางหรือกลยุทธ์ในการผลักดันนโยบายถือเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ซึ่งการผลักดันนโยบายมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การแสดงการรับรู้ทางสังคม (displaying social acuity) การผลักดันนโยบายจะมีแนวทางหรือกลยุทธ์ในการแสดงการรับรู้ทางสังคมอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายของการผลักดันนโยบาย โดยอาศัยการทำงานร่วมกับเครือข่าย และพันธมิตรของผู้ผลักดันนโยบาย (policy entrepreneurs) (Mintrom 2019) ประการที่สอง คือ การทำความเข้าใจในแนวคิด และแรงจูงใจของผู้อื่น รวมไปถึงการเข้ากับผู้อื่นได้ดีของผู้ผลักดันนโยบาย เพื่อนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการโน้มน้าวและดึงดูดความสนใจของผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Mintrom 1997) กลยุทธ์ที่สำคัญในการผลักดันให้ประเด็นเรียกร้องเป็นที่รับฟังและได้รับความสนใจ คือ การใช้โอกาสที่สถานการณ์เปิดให้ (windows of opportunity) เป็นช่องทางสร้างเหตุผลให้สังคมเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงนโยบาย

2. การกำหนดปัญหา (defining problems) เป็นกลยุทธ์ในการแสดงให้เห็นถึงปัญหาโดยการนำเสนอหลักฐานในลักษณะที่บ่งชี้ว่าหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจะทำให้สังคมเกิดภาวะวิกฤตขึ้น หรือแม้แต่การหาวิธีเน้นย้ำความล้มเหลวของนโยบายที่ใช้ในปัจจุบันเพื่อแสดงให้เห็นว่านโยบายปัจจุบันได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม รวมไปถึงการดึงเอาแรงสนับสนุนจากตัวแสดงที่อยู่

นอกเหนือขอบเขตของปัญหาเข้ามาร่วมก่อดันก็ถือเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่ง ทั้งนี้การสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาจัดเป็นกลยุทธ์ที่มีการผสมผสานของการรับรู้ทางสังคมกับทักษะในการจัดการความขัดแย้งและการเจรจาเข้าไว้ด้วยกัน

3. การสร้างทีมงาน (building teams) เป็นกลยุทธ์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มของผู้ผลักดันนโยบายที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความรู้และทักษะที่แตกต่างกันมาร่วมมือกันในการผลักดันนโยบาย การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน (advocacy networks) ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายของผู้ผลักดันนโยบาย เพื่อสร้างความเชื่อมโยงใหม่ ๆ ระหว่างผู้มีบทบาทในสังคม พลเมือง รัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่น่าสนใจเพื่อขยายช่องทางในการผลักดันนโยบาย (Keck and Sikkink 1998)

4. การประพฤติเป็นแบบอย่าง (leading by example) กลยุทธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงของผลที่จะเกิดขึ้นหากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของผู้มีอำนาจตัดสินใจ โดยแนวทางในการผลักดันเริ่มจากการที่ผู้ผลักดันนโยบายลงมือทำเป็นแบบอย่างก่อนเพื่อเป็นการนำร่องในสังคมหนึ่ง ๆ หากการผลักดันนโยบายนั้นสัมฤทธิ์ผลแล้วจึงมีการขยายผลออกไปเป็นวงกว้างต่อไป

อีกกรอบการวิเคราะห์ที่อาจนำมาใช้วิเคราะห์ร่วมกัน คือ การเปลี่ยนบรรทัดฐาน (norm) ในสังคมอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การผลักดันบรรทัดฐาน (norm entrepreneurship) โดยใช้กลไกในการโน้มน้าว หรือจูงใจให้เกิดบรรทัดฐานใหม่ ตามทฤษฎีของ Martha Finnemore และ Kathryn Sikkink ผู้ผลักดันบรรทัดฐาน (norm entrepreneur) จะมีแนวทางหรือกลยุทธ์ในการโน้มน้าวและจูงใจให้คล้อยตามจนนำไปสู่การยอมรับบรรทัดฐานใหม่โดยใช้ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและความมุ่งมั่นในอุดมการณ์ เป็นเหตุผลในการโน้มน้าวให้สังคมยอมรับบรรทัดฐานใหม่ (Finnemore and Sikkink 1998) จากกรอบการวิเคราะห์งานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นที่แนวทางหรือกลยุทธ์

ของการผลักดันนโยบายในการทำให้สังคมญี่ปุ่นเกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของ กลุ่ม LGBTQI+ มากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้จะใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์จะมีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ที่ได้มาจากการวิจัยเอกสาร (documentary research) อันได้แก่ เอกสารต่าง ๆ ที่ได้ข้อมูลมาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ รวมถึงสื่อในรูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้อาจอยู่ในรูปแบบของสื่อออนไลน์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น หน่วยงานเอกชนที่ดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ UPR เป็นต้น เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางรวมทั้งนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงานภาคเอกชนเป็นหลัก และผลสำเร็จในการใช้แนวทางหรือกลยุทธ์ของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนในการผลักดันนโยบายการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+

โครงสร้างการนำเสนอ

งานวิจัยนี้แบ่งออกเป็นสี่ส่วน ดังนี้ ส่วนแรกอธิบายถึงสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน สถานะและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสังคมญี่ปุ่นที่มีผลต่อการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ส่วนที่สองอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่นช่วง 2015 – 2021 คำตัดสินของศาลต่าง ๆ ที่มีผลต่อการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ส่วนที่สามอธิบายถึงแนวทางหรือกลยุทธ์ของกลุ่ม LGBTQI+ ในการผลักดันนโยบาย โดยนำกรอบวิเคราะห์ของแนวคิดการผลักดันนโยบายและบรรทัดฐาน มาปรับใช้ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ของกลุ่ม LGBTQI+ และวิธีการสร้างเครือข่ายให้เกิดการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น และในส่วนสุดท้ายคือบทสรุปของงานวิจัย

สิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

กลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นถือได้ว่าเป็นพลเมืองชั้นสองในสังคมกว่าได้ เนื่องจากการถูกกีดกันและไม่ได้รับการยอมรับในสังคมญี่ปุ่น อาทิเช่น การที่กลุ่ม LGBTQI+ ต้องปกปิดรสนิยมทางเพศเพื่อป้องกันการตกงาน การเข้าไม่ถึงสิทธิเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล หรือแม้แต่การสูญเสียสิทธิทางกฎหมายในการเข้ารับมรดกของคู่รักเพศเดียวกัน เป็นต้น ซึ่งการถูกกีดกันหรือไม่ยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่นจากกรณีเหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การฆ่าตัวตายของผู้ที่อยู่ในกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นได้ โดยการฆ่าตัวตายในหมู่ชายรักร่วมเพศในกรุงโตเกียวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญกับปัญหาสุขภาพร่างกายตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล การจ้างงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งการที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านการปรึกษาสุขภาพจิตก็ถือเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมฆ่าตัวตายในกลุ่ม LGBTQI+ (Sakai and Tanifuji 2021) การถูกเลิกจ้างของคนกลุ่ม LGBTQI+ เนื่องจากถูกกีดกันในเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศอาจก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน และปัญหาความยากจนตามมาในที่สุด เมื่อกลุ่ม LGBTQI+ ที่มีปัญหาเหล่านี้เข้าไม่ถึงบริการด้านสาธารณสุขเพื่อปรึกษาอาการป่วยทางจิตเวช ก็มีโอกาสที่คนกลุ่ม LGBTQI+ จะมีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย ซึ่งถือเป็นปัญหาทางสังคมอย่างหนึ่งที่รัฐควรป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าว

อย่างไรก็ดีหากพิจารณาจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นจะพบว่าการเป็นสังคมอนุรักษนิยมของญี่ปุ่นมีส่วนทำให้สถานะทางสังคมของกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นถูกลดคุณค่าลงจากอัตลักษณ์ของญี่ปุ่นที่เห็นได้ชัดในเรื่องความนิยมในระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ซามูไรที่เป็นแบบอย่างของความเป็นชายสำหรับชาวญี่ปุ่น ซึ่งทำให้แตกต่างจากชาวเอเชียอื่น ๆ และชาวตะวันตก (Kawasaka 2018) ซึ่ให้เห็นว่าญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับเพศชายมาก ซามูไรจึงกลายเป็นตัวแทนของผู้ชายในญี่ปุ่น จึงอาจกล่าวได้ว่าการเป็นสังคมอนุรักษนิยมและการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ประจำชาติของ

ญี่ปุ่นถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น ทำให้การยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นมีความล่าช้ากว่าประเทศอื่น ๆ เนื่องจากการยึดติดกับทัศนคติเรื่องเพศแบบดั้งเดิมของคนญี่ปุ่น

ทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่น (koseki) ถือเป็นเครื่องมือของรัฐที่ใช้ในการระบุ และจัดหมวดหมู่ของประชากรญี่ปุ่น โดยประชากรญี่ปุ่นจะต้องรายงานการเปลี่ยนแปลงสถานะบุคคลภายในครอบครัวของตนในทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่น เช่น การเกิด การตาย การรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม การแต่งงาน และการหย่าร้าง เป็นต้น ต่อสำนักงานท้องถิ่นของตน นอกจากนี้แล้วในทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่นยังเป็นเครื่องมือในการพิจารณาสถานะทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติ การแต่งงาน และเพศของประชากรญี่ปุ่นแต่ละบุคคลอีกด้วย ซึ่งในการระบุเพศมิใช่แค่การระบุว่าบุคคลนั้นเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย แต่ในทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่นจะมีการระบุรายละเอียดด้วยว่าเป็นภรรยา ลูกชายคนโต หรือลูกสาวคนที่สอง เป็นต้น อีกด้วย (Dale 2020) เป็นเหตุให้การเปลี่ยนจากลูกชายเป็นลูกสาวหรือในทางกลับกันในทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่นต้องอาศัยกฎหมายให้สิทธิในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงนั้น เช่นนี้จึงทำให้การเปลี่ยนเพศของกลุ่ม LGBTQI+ ที่เป็นชายข้ามเพศ หรือหญิงข้ามเพศในทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่นเป็นไปได้ยาก ทำให้กลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นต้องปกปิดสถานะในอัตลักษณ์ทางเพศของตนในทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิที่จะได้รับตามกฎหมายของกลุ่ม LGBTQI+ ถือได้ว่าทะเบียนครอบครัวญี่ปุ่นที่ต้องระบุรายละเอียดสถานะทางกฎหมายในเรื่องเพศของประชากรญี่ปุ่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่นไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร

นอกจากสภาพทางสังคมของญี่ปุ่นแล้ว หากมองในแง่มุมมองของการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBTQI+ จะเห็นได้ว่าในปี 1984 Minami Teishir ได้มีการก่อตั้งสมาคมเพื่อการเคลื่อนไหว

เกี่ยวกับเลสเบียนและเกย์ (The Japan International Lesbian and Gay Association หรือ JILGA) ขึ้นในญี่ปุ่นและ 2 ปีต่อมา ก็ได้มีการก่อตั้งสมาคม OCCUR ซึ่งเป็นกลุ่มที่แยกตัวออกมาจากสมาคม JILGA นั้นเอง โดยสมาคม OCCUR นี้ได้มีการผลักดันการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBTQI+ ที่เห็นได้ชัดเจนคือจากกรณีที่ว่าสมาคม OCCUR ได้ยื่นฟ้องทางการกรุงโตเกียว ด้วยเหตุที่สมาชิกของสมาคม OCCUR ที่เป็นกลุ่ม LGBTQI+ ถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าพักค้างคืนที่หอพักเยาวชนของทางการกรุงโตเกียวในปี 1990 โดยอ้างว่าการเข้าพักของสมาชิกสมาคม OCCUR ที่เป็นกลุ่ม LGBTQI+ ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดกิจกรรมทางเพศในห้องที่กลุ่ม LGBTQI+ เข้าพักร่วมกัน การกล่าวอ้างโดยไม่มีเหตุอันควรดังกล่าวถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งศาลได้ตัดสินให้สมาคม OCCUR เป็นฝ่ายชนะคดี กรณีนี้ถือเป็นตัวอย่างของการถูกเลือกปฏิบัติและจำกัดสิทธิในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าสมาคม OCCUR จะเป็นเพียงสมาคมเล็ก ๆ แต่ก็เข้ามามีบทบาทในการเคลื่อนไหวและรณรงค์ให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลดังกล่าว ทำให้กลุ่ม LGBTQI+ สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ของรัฐได้โดยไม่ถูกจำกัดสิทธิในเรื่องเพศ ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 บทบาทของสมาคม OCCUR ในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBTQI+ ก็เริ่มลดลงเนื่องจากทางสมาคม JILGA ได้ยุติบทบาทลง พร้อมกับนิตยสาร *Adon* ซึ่งเป็นนิตยสารที่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการเคลื่อนไหวของสมาคม OCCUR การปิดตัวของนิตยสาร *Adon* จึงเป็นเหตุให้ไม่มีนิตยสารใดที่เผยแพร่มุมมองของสมาคม OCCUR อีกต่อไป ส่งผลให้กลุ่ม LGBTQI+ รุ่นใหม่น้อยคนนักที่จะทราบถึงประวัติของสมาคม OCCUR (Lunsing 2005) การที่สมาคม OCCUR เริ่มมีบทบาทลดลง และการยุติบทบาทของสมาคม JILGA ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องในการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ อาจส่งผลให้ข้อเรียกร้องไม่สัมฤทธิ์ผล การรณรงค์ให้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBTQI+ เพื่อให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ จึงต้องมีการดำเนินการที่จริงจังและสม่ำเสมอ การ

ขาดการผลักดันอย่างต่อเนื่องจากการยุติติบาทของสมาคมการเคลื่อนไหวของกลุ่ม LGBTQI+ ดังกล่าวก็ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น

หากพิจารณาถึงกลุ่มทางการเมืองของญี่ปุ่นจะพบว่ามีการเมืองบางส่วนที่ยังคงต่อต้านการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ อาทิเช่น Sugita Mio นักการเมืองพรรค Liberal Democratic Party (LDP) พรรคอนุรักษนิยมซึ่งเป็นแกนนำรัฐบาลของญี่ปุ่น ได้แสดงความคิดเห็นในบทความของนิตยสาร *Shincho 45* ที่ตีพิมพ์ในเดือนกรกฎาคม ปี 2018 ซึ่ง Sugita ไม่สนับสนุนให้ใช้เงินภาษีของญี่ปุ่นในการช่วยเหลือหรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ LGBTQI+ โดยระบุเหตุผลว่าคู่รักเพศเดียวกันไม่สามารถมีลูกด้วยกันได้ ดังนั้นการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันจึงไม่มีผลประโยชน์ในการผลิตซ้ำทางสังคม ซึ่งเห็นได้ชัดว่า Sugita สนับสนุนการแต่งงานของคู่รักต่างเพศ และยังมีนักการเมืองพรรค LDP ที่เห็นด้วยกับ Sugita ว่าการแต่งงานควรจำกัดเฉพาะการแต่งงานของชายและหญิงเท่านั้น อย่าง Tanigawa Tom (Dale 2020) จากแนวคิดที่สนับสนุนการแต่งงานของชายและหญิงเท่านั้นของกลุ่มนักการเมือง จึงสะท้อนให้เห็นถึงอุปสรรคจากการต่อต้านของกลุ่มนักการเมืองในการผลักดันกฎหมายเพื่อรับรองการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกันในญี่ปุ่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงถึงสถานะของกลุ่ม LGBTQI+ และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสังคมญี่ปุ่น ที่ส่งผลให้ญี่ปุ่นมีความล่าช้าในการออกกฎหมายรองรับสิทธิต่าง ๆ ของกลุ่ม LGBTQI+ โดยหากเปรียบเทียบญี่ปุ่นกับกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างกลุ่ม G7 หรือกลุ่ม OECD จะเห็นได้ว่าในขณะที่แคนาดาประกาศใช้กฎหมาย Civil Marriage Act 2005 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ยอมให้คู่รักเพศเดียวกันสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่นักการเมืองในญี่ปุ่นผู้มีส่วนผลักดันให้เกิดการผ่านร่างกฎหมายต่าง ๆ กลับมีความเห็นในเชิงต่อต้านการสมรสของเพศเดียวกัน รวมไปถึงการเรียกร้องให้มีการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ก็ดำเนินการไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ อีกทั้งสภาพสังคมและ

ระเบียบปฏิบัติของคนญี่ปุ่นล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อการยอมรับสิทธิตามกฎหมายของกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความล่าช้าเป็นอย่างยิ่งของญี่ปุ่นในการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ และการไม่อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันแต่งงานกันแต่งงานกันในญี่ปุ่นก็อาจส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานในญี่ปุ่นที่ไม่สามารถดึงแรงงานกลุ่ม LGBTQI+ ที่มีทักษะสูงในตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศเข้ามาได้ ทำให้ญี่ปุ่นไม่สามารถแข่งขันกับกลุ่มประเทศ G7 หรือกลุ่ม OECD บางประเทศได้ อาจกล่าวได้ว่าการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ เป็นวาระนโยบายระดับประเทศที่ญี่ปุ่นควรจะคำนึงถึงเพื่อยกระดับตลาดแรงงานและเศรษฐกิจของประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น ช่วง 2015 - 2021

การผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นได้ดำเนินการเรื่อยมาแต่กลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นก็ยังไม่ได้รับการรับรองสถานะทางกฎหมายจนกระทั่งใน ปี 2015 เขตชิบูย่า ในกรุงโตเกียวได้รับรองความสัมพันธ์ระหว่างคนเพศเดียวกัน หรือที่เรียกว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิต (registered partnerships) ถือเป็นก้าวแรกของความสำเร็จในการผลักดันกฎหมายรับรองสถานะคู่รักเพศเดียวกันในญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ดีสถานะทางกฎหมายของการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่รับรองโดยสำนักงานเขตชิบูย่าซึ่งเป็นหน่วยงานท้องถิ่นของกรุงโตเกียวก็ยังคงมีความแตกต่างกับการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายญี่ปุ่น (MARRIAGE FOR ALL JAPAN) จึงเป็นเหตุให้คู่รักเพศเดียวกันยังคงถูกจำกัดสิทธิตามกฎหมาย เช่น สิทธิในการเข้ารับมรดกของคู่รักเพศเดียวกัน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียกร้องสถานะทางกฎหมายของญี่ปุ่นยังคงต้องดำเนินต่อไปเพื่อเรียกร้องให้เกิดการสมรสเท่าเทียมจนนำไปสู่การจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายในที่สุด

การจดทะเบียนคู่ชีวิตในเขตชิบูย่า ของกรุงโตเกียว ในปี 2015 เป็นการรับรองสถานะของคู่รักเพศเดียวกันที่เกิดจากการเรียกร้องของกลุ่ม LGBTQI+ ที่ถูกจำกัดสิทธิในการทำสัญญาเช่าที่พัก

อาศัย การเข้าเยี่ยมคู่รักเพศเดียวกันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสิทธิในการตัดสินใจทางการแพทย์ต่าง ๆ อาทิ การอนุญาตให้อีกฝ่ายของคู่รักเพศเดียวกันทำการผ่าตัด เป็นต้น จากข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของคู่รักเพศเดียวกันเหล่านี้จึงนำไปสู่การเสนอให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตขึ้น ซึ่งถือได้ว่าการถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของคู่รักเพศเดียวกันเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการผลักดันนโยบาย (policy entrepreneurship) กล่าวคือ มีการกำหนดปัญหา (defining problems) โดยผู้ผลักดันนโยบายมีการกำหนดว่าการถูกจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานถือเป็นปัญหาที่เข้าขั้นวิกฤตแล้ว ปัญหาการถูกจำกัดสิทธิของคู่รักเพศเดียวกันนี้ควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้กลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม แต่อย่างไรก็ตามก็มีกลุ่มคนบางกลุ่มต่อต้านการรับรองสถานะของคู่รักเพศเดียวกันของเขตชิบูย่า โดยในวันที่ 10 มีนาคม 2015 กลุ่มอนุรักษนิยมของญี่ปุ่น Ganbare Nippon ที่มีจุดยืนทางการเมืองฝ่ายขวาของญี่ปุ่นได้ออกมาประท้วงต่อต้านการจดทะเบียนคู่ชีวิตที่บริเวณด้านหน้าที่ทำการเขต Shibuya Ward office การประท้วงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ายังคงมีกลุ่มอนุรักษนิยมที่ไม่เห็นด้วยกับการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในสังคมญี่ปุ่น แต่ถึงแม้จะมีการประท้วงต่อต้านจากผู้เห็นต่างดังกล่าว ในวันที่ 31 มีนาคม 2015 สำนักงานเขตชิบูย่าก็ได้ผ่านเสียงข้างมากในการรับรองสถานะของคู่รักเพศเดียวกันด้วยการอนุญาตให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตของคู่รักเพศเดียวกันได้ (Takao 2017) เพื่อส่งเสริมการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของกลุ่ม LGBTQI+ แม้ว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตจะไม่มีผลผูกพันในทางกฎหมาย แต่ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการยอมรับความหลากหลายทางเพศจากหน่วยงานท้องถิ่น ถือเป็นอีกก้าวหนึ่งของการสำเร็จในการต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ ที่จะนำไปสู่การยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับประเทศและผลักดันให้เกิดผลทางกฎหมายโดยการตรากฎหมายที่รองรับกลุ่ม LGBTQI+ ต่อไปจากการผลักดันให้เกิดการจดทะเบียนคู่ชีวิตในเขตชิบูย่านี้แสดงให้เห็นถึงการผลักดันนโยบายด้วยการประพฤติเป็นแบบอย่าง (leading by example) โดยเริ่มจากเขตชิบูย่าเพื่อแสดงให้เห็นให้รัฐและสังคมเห็น

ว่าการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ควรจะได้รับการผลักดันขยายออกไปเป็นวงกว้าง การเริ่มต้นจดทะเบียนคู่ชีวิตของเขตชิบูย่าจึงเป็นการประพุดิเป็นแบบอย่างให้แก่เขตอื่น ๆ ในญี่ปุ่น สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบเรื่องการประพุดิเป็นแบบอย่างซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งของการผลักดันนโยบายนั่นเอง

ภายหลังจากที่สำนักงานเขตชิบูย่าได้มีการประพุดิเป็นแบบอย่างโดยอนุญาตให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิต ในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2015 ก็ได้มีการประกาศอนุญาตให้จดทะเบียนคู่ชีวิตได้ในเขตเซตากายะ ของกรุงโตเกียว การเผยแพร่แนวความคิดเชิงนโยบายในการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยผ่านการอนุญาตให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกันในด้านที่ตั้งส่งผลต่อการผลักดันนโยบายการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ให้มีการขยายออกไปเป็นวงกว้าง ซึ่งนโยบายการจดทะเบียนคู่ชีวิตก็ได้ขยายออกไปสู่เมืองอิงะในจังหวัดมิเอะ โดยในวันที่ 1 เมษายน 2016 เมืองอิงะก็ได้มีการอนุญาตให้จดทะเบียนคู่ชีวิต และเมืองนาฮะในโอกินาวาก็ได้อนุญาตให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตในวันที่ 8 กรกฎาคม 2016 ด้วยเช่นกัน (Takao 2017) นอกจากนี้ในเวลาต่อมายังได้มีการให้จดทะเบียนคู่ชีวิตได้อีกหลายเมืองในญี่ปุ่น จากกรณีดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่ได้มีการเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายของกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นจนกระทั่งนำไปสู่การอนุญาตให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตในเขตชิบูย่าเป็นแห่งแรก และขยายเป็นวงกว้างไปทั่วญี่ปุ่น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่การยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นมากขึ้น

นอกจากการเรียกร้องให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตแล้ว ในญี่ปุ่นยังมีการเรียกร้องของกลุ่ม LGBTQI+ ในเรื่องการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันอีกด้วย กล่าวคือ ในวันวาเลนไทน์ ปี 2019 คู่รักเพศเดียวกันจำนวน 13 คู่ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องรัฐบาลญี่ปุ่นให้ชดใช้ค่าเสียหายจากกรณีที่ไม่สามารถแต่งงานกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งคู่รักเพศเดียวกันทั้ง 13 คู่ได้ยื่นฟ้องต่อศาลในเมืองต่าง ๆ

ด้วยข้อหาเดียวกัน โดยคู่รักเพศเดียวกันจำนวน 3 คู่ ได้ยื่นฟ้องต่อศาลเมืองซัปโปโร จังหวัดฮอกไกโด แบ่งเป็นคู่ชายรักชาย จำนวน 2 คู่ และคู่หญิงรักหญิง จำนวน 1 คู่ ส่วนที่เหลือได้ยื่นฟ้องต่อศาลที่ โตเกียว โอซากา และนาโงยา ซึ่งศาลแขวงเมืองซัปโปโรได้มีคำพิพากษาในวันที่ 17 มีนาคม 2021 โดยศาลได้พิพากษาว่ารัฐบาลญี่ปุ่นละเมิดมาตรา 14 ของรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิในความเท่าเทียมกันของบุคคล การขัดขวางการแต่งงานของคู่สมรสเพศเดียวกันนั้นเป็นการเลือกปฏิบัติ ถือเป็น การกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (The Japan Times 2021) ซึ่งชัยชนะของกลุ่ม LGBTQI+ ถือว่าเป็น ความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของการผลักดันให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นโดยผ่านการรับรอง จากหน่วยงานยุติธรรม

จากกรณีของการจดทะเบียนคู่ชีวิต การพิพากษาคดีของศาลว่าการห้ามคู่รักเพศเดียวกัน แต่งงานกันถือเป็นการขัดรัฐธรรมนูญนั้น และการที่รัฐออกกฎหมายระดับประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิของ กลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นถือเป็นความเปลี่ยนแปลงของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ของญี่ปุ่นในช่วงปี 2015 – 2021 อย่างเห็นได้ชัด ถือเป็นการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ อย่างเป็นทางการมากยิ่งขึ้นโดยมี หน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่น หรือแม้แต่หน่วยงานยุติธรรมให้การรับรองสิทธิดังกล่าวของคู่รักเพศ เดียวกันในญี่ปุ่น ซึ่งจะนำไปสู่การผลักดันนโยบายทางการเมืองให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ให้ กลุ่มคนเหล่านี้สามารถใช้ชีวิตในสังคมญี่ปุ่นได้อย่างเสมอภาค รวมถึงได้รับสิทธิตามกฎหมายได้อย่าง เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคมญี่ปุ่น

แนวทางหรือกลยุทธ์ของกลุ่ม LGBTQI+ ในการผลักดันนโยบาย

การดำเนินการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นได้รับความร่วมมือจากทั้ง หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายดังกล่าว ซึ่งผู้ผลักดัน นโยบายเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยแนวทางหรือกลยุทธ์ต่าง ๆ ของ

ผู้ผลักดันนโยบายจะแตกต่างกันไป โดยสามารถจำแนกผู้ผลักดันนโยบายให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นออกเป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มนักเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กลุ่มผู้มีบทบาททางการเมืองในญี่ปุ่น และกลุ่มสถาบันทางสังคม

1. กลุ่มนักเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ เป็นกลุ่มของหน่วยงานภาคประชาสังคมและหน่วยงานเอกชนที่ดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ซึ่งถือเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น โดยมีการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศของภาคประชาสังคมในญี่ปุ่นกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงหน่วยงานเอกชนที่เป็นบริษัทข้ามชาติ ซึ่งการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศเป็นกลยุทธ์ในการผลักดันนโยบายอีกรูปแบบหนึ่ง ในที่นี้จะกล่าวถึงบทบาทของ Human Rights Watch (HRW) ในญี่ปุ่น HRW ได้ก่อตั้งขึ้นในปี 1978 ภายใต้ชื่อ Helsinki Watch เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ ที่ลงนามในข้อตกลงเฮลซิงกิ (Helsinki Accords) (Human Rights Watch 2015) การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของกลุ่ม LGBTQI+ ก็เป็นหนึ่งในภารกิจของ HRW ในญี่ปุ่น HRW ได้ร่วมมือกับ Japan Alliance for LGBTQI+ Legislation (J-ALL) ซึ่งเป็นองค์กรหลักของกลุ่ม LGBTQI+ มากกว่า 80 แห่ง ในญี่ปุ่น Athlete Ally และ All Out สร้างแคมเปญ #EqualityActJapan ในปี 2020 เพื่อสนับสนุนกฎหมายเกี่ยวกับการไม่เลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (Hoffman 2021) และเรียกร้องให้มีการตราพระราชบัญญัติความเท่าเทียมกันของกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น ซึ่งแคมเปญดังกล่าวนี้นอกจากจะได้รับความสนใจจากองค์กรต่าง ๆ ของกลุ่ม LGBTQI+ แล้ว ยังได้รับความร่วมมือจากบริษัทชั้นนำต่าง ๆ ในการเข้าร่วมแคมเปญนี้ด้วย อาทิเช่น Coca-Cola, Deloitte, EY, Intel, Microsoft, Salesforce, PepsiCo และ SegaSammy เป็นต้น ถือเป็น การขยายความร่วมมือ

ผ่านหน่วยงานเอกชนของญี่ปุ่นในการร่วมกันผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น เป็นการสร้างเครือข่ายโดยอาศัยการสร้างแคมเปญของนักเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ซึ่ง Deloitte Tohmatsu Group เป็นหนึ่งในบริษัทข้ามชาติที่เข้าร่วมรณรงค์ในแคมเปญ #EqualityActJapan ได้เสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม LGBTQI+ ในเว็บไซต์ของบริษัทซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า “ในบรรดาประเทศกลุ่ม G7 ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่ไม่มีกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มน้อยทางเพศ” (Deloitte 2021) แสดงให้เห็นว่าการที่ Deloitte Tohmatsu Group ซึ่งเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐในฐานะบริษัทข้ามชาติที่มีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับการจัดอันดับของการไม่เลือกปฏิบัติของกลุ่ม LGBTQI+ ในบริบทของโลกเมื่อเทียบกับประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างกลุ่ม G7 ญี่ปุ่นถือเป็นประเทศที่มีความล้ำหลังที่สุดในกลุ่ม G7 สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการนำเอาบริบทระหว่างประเทศมาเป็นแรงกดดันเพื่อกระตุ้นให้ญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงในการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ มากขึ้น อีกทั้งการที่บริษัทข้ามชาติอย่าง Deloitte Tohmatsu Group วิเคราะห์ว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในกลุ่ม G7 ที่ไม่มีกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มน้อยทางเพศ ยังเป็นช่องโอกาส (windows of opportunity) หนึ่งในไปสู่การผลักดันให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ จากการตอกย้ำความล้ำหลังของญี่ปุ่นในสายตาของบริษัทข้ามชาติ หากญี่ปุ่นต้องการเป็นที่ยอมรับตามบรรทัดฐานสากลก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการไม่เลือกปฏิบัติของกลุ่ม LGBTQI+ ให้สอดคล้องกับบริบทของโลก

นอกจากนี้แล้วยังมีสมาคม Pride House Tokyo ที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม LGBTQI+ เข้าไว้ด้วยกันเป็นเครือข่ายทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยสมาชิกของสมาคมประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ดังนี้ คือ Tokyo Rainbow Pride (องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร), Rainbow Soup (องค์กรไม่

แสวงหาผลกำไร), Dokusho Salon, Nijiiro Kazoku (องค์กรของเอกชน), Nijiiro Diversity (NPO ที่ได้รับการอนุมัติเป็นพิเศษ), University Diversity Alliance รวมไปถึงกลุ่มบุคคลจากหลากหลายอาชีพ เป็นต้น ซึ่งการจัดตั้ง Pride House ครั้งแรกเกิดขึ้นในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาวปี 2010 ที่แวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา โดยเป้าหมายของ Pride House คือการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่ม LGBTQI+ และเพื่อใช้เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการต้อนรับนักกีฬา LGBTQI+ ตลอดจนครอบครัวและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ต่อมาหลังจากนั้น Pride Houses ได้มีก่อตั้งขึ้นทั่วโลก โดยกลุ่มเหล่านี้มีแรงจูงใจในการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างประเทศที่เรียกว่า Pride House International เพื่อแบ่งปันข้อมูลและส่งเสริมความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่ม LGBTQI+ ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมเครือข่าย Pride House อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2018 โดยการจัดตั้งสมาคม Pride House Tokyo เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการที่ญี่ปุ่นรับเอากลยุทธ์จากองค์กรในระดับระหว่างประเทศมาใช้ในการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ถือได้ว่าญี่ปุ่นมีความพยายามในการผลักดันเรื่องสิทธิมนุษยชนของกลุ่ม LGBTQI+ ซึ่งญี่ปุ่นเองได้รับเชิญให้เป็นผู้บริหารของ Pride House ในระหว่างการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนที่กรุงโตเกียวและพาราลิมปิกปี 2020 (Pride House Tokyo)

สมาคม Pride House Tokyo ได้ใช้โอกาสของการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่กรุงโตเกียวและพาราลิมปิกปี 2020 เป็นช่องโอกาส (windows of opportunity) ในอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อสร้างศูนย์ข้อมูลป๊อปอัพ (pop-up information center) และเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม LGBTQI+ ตลอดจนจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ โดยแบ่งการดำเนินการของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนถึงโอลิมปิกและพาราลิมปิก (TOWARD 2020) กันยายน 2018 – กรกฎาคม 2020 ช่วงโอลิมปิก

และพาราลิมปิก (UNITED 2020) กรกฎาคม – กันยายน 2020 และช่วงหลังจัดโอลิมปิกและพาราลิมปิก (BEYOND 2020) กันยายน 2020 เป็นต้นไป ซึ่งในช่วงก่อนถึงโอลิมปิกและพาราลิมปิก (TOWARD 2020) ทางสมาคมได้ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่ม LGBTQI+ ให้แก่กลุ่มและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกีฬา และจัดหาเงินทุนในการดำเนินงานโดยรวบรวมเงินบริจาคควบคู่ไปกับการสร้างกิจกรรมและโครงการสำหรับปี 2020 นอกจากนี้แล้วยังมีพัฒนาพื้นที่ Pride House Tokyo แบบป๊อปอัพอีกด้วย ในช่วงโอลิมปิกและพาราลิมปิก (UNITED 2020) สมาคม Pride House Tokyo ได้สร้างพื้นที่ Pride House Tokyo ขึ้นในใจกลางกรุงโตเกียว เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้คนจำนวนมากได้ตระหนักรู้และเข้าใจถึงความหลากหลายทางเพศ โดยมีการเผยแพร่ข้อความจากนักกีฬาและพันธมิตรกลุ่ม LGBTQI+ ในต่างประเทศและมีการสร้างกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนคน LGBTQI+ ผ่านการซื้อผลิตภัณฑ์ของทางสมาคม อีกทั้งยังให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยทางเพศ (sexual health) และให้คำปรึกษาสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น และในช่วงหลังจัดโอลิมปิกและพาราลิมปิก (BEYOND 2020) กันยายน 2020 ทางสมาคม Pride House Tokyo ได้จัดตั้งศูนย์ Pride House Tokyo: Legacy (ชื่อชั่วคราว) ขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับกลุ่ม LGBTQI+ ในรุ่นต่อไป อีกทั้งสมาคม Pride House Tokyo ยังมีเป้าหมายในการสร้างสถานที่คล้ายกันนี้ให้ทั่วญี่ปุ่นอีกด้วย

จากแผนการดำเนินการดังกล่าวของทางสมาคม Pride House Tokyo จะเห็นได้ว่าทางสมาคมได้ใช้ “ช่องโอกาส” ในช่วงของการจัดงานโอลิมปิกและพาราลิมปิก 2020 เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของญี่ปุ่นให้มีความตื่นตัวในเรื่องของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยเริ่มจากกลุ่มนักกีฬา แล้วขยายไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในญี่ปุ่น จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐาน (norm) ในการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ นอกจากนี้สมาคม Pride House

Tokyo ยังสร้างพันธมิตรเครือข่ายขององค์กรจากการดึงเอากลุ่มบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ในญี่ปุ่นที่มีอุดมการณ์ในการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ เข้ามาเป็นสมาชิกของสมาคม เพื่อให้เกิดเครือข่ายการผลักดันกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นให้มีความแข็งแกร่งขึ้น (Pride House Tokyo) ถือได้ว่า Pride House Tokyo ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายผู้สนับสนุน (advocacy networks) ทั้งในระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศในการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น

การขับเคลื่อนให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ของเครือข่ายผู้สนับสนุนยังมีการรวมกลุ่มขององค์กรหรือกลุ่มนักเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในระดับระหว่างประเทศ ในกรณีของคู่รักเพศเดียวกัน Ariyoshi Eizaburo ชาวญี่ปุ่น และ Lu Yin-jen ชาวไต้หวันได้จัดงานแต่งงานที่ไต้หวันด้วยความคาดหวังที่จะได้จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ทันที แต่แล้วการขอจดทะเบียนสมรสของทั้งคู่ในไทเปเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2021 ก็ถูกปฏิเสธจากสำนักงานในเขตต้าอัน (ไทเป ไต้หวัน) ด้วยเหตุผลที่ว่าญี่ปุ่นไม่ยอมรับการแต่งงานของคนเพศเดียวกัน ไม่มีการบัญญัติกฎหมายที่อนุญาตให้มีการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกัน ซึ่งตามกฎหมายของไต้หวันมีข้อจำกัดของกฎหมายโดยมีการบัญญัติไว้ให้กลุ่ม LGBTQI+ ชาวไต้หวัน สามารถแต่งงานกับชาวต่างชาติจากประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมายการจดทะเบียนสมรสเพศเดียวกันเท่านั้น การที่ Ariyoshi เป็นชาวญี่ปุ่นและญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายการสมรสเท่าเทียม จึงส่งผลให้ทั้งคู่ไม่สามารถจดทะเบียนสมรสกันในไต้หวันได้

จากกรณีของ Ariyoshi และ Lu จึงเกิดการรวมกลุ่มของ The Taiwan Alliance to Promote Civil Partnership Rights (TAPCPR) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการรับรองคู่ชีวิตเพศเดียวกันในไต้หวัน กับสมาคมที่ปรึกษาผู้มีความหลากหลายทางเพศไต้หวัน (Taiwan Tongzhi (LGBTQ+) Hotline Association) และองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty

International) ทั้งในไต้หวันและญี่ปุ่น รวมไปถึงกลุ่ม Marriage for All Japan ซึ่งเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อการสมรสเท่าเทียมในญี่ปุ่น ได้ร่วมกันจัดแถลงข่าวที่ไทเปเพื่อสนับสนุนการต่อสู้ทางกฎหมายของ Ariyoshi และ Lu (Liu and Yi-ching 2022) จากกรณีดังกล่าวถือเป็นการสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนในระดับระหว่างประเทศ โดยการร่วมมือกันขององค์กรและกลุ่มนักเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในญี่ปุ่นและไต้หวันซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักเคลื่อนไหวของญี่ปุ่นและไต้หวันมีการติดต่อสื่อสารกันและร่วมกันทำงานเป็นทีม ซึ่งการสร้างทีมงาน (building teams) ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกลยุทธ์ในการผลักดันนโยบายและปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานค่านิยมของสังคมเพื่อก่อให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+

นอกจากนี้แล้ว Ariyoshi ยังหวังว่าคดีของเขาจะแสดงให้เห็นว่าการห้ามการแต่งงานของคนเพศเดียวกันในญี่ปุ่น ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อคนในญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อคนญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศด้วย (Genta 2022) ซึ่งอาจนำกรณีนี้มากำหนดปัญหาอันเกิดจากการที่ชาวญี่ปุ่นถูกปฏิเสธจากนานาชาติในการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกันแม้ชาวญี่ปุ่นเหล่านั้นจะจดทะเบียนกันในประเทศที่ยอมรับการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกันก็ตาม แต่ด้วยข้อจำกัดที่กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกันจะต้องมาจากประเทศที่มีการออกกฎหมายอนุญาตให้จดทะเบียนคู่รักเพศเดียวกันเท่านั้น การกำหนดปัญหา (defining problems) เช่นนี้ตามองค์ประกอบของการเป็นผู้ผลักดันนโยบายถือเป็นการสร้างแรงกดดันให้ญี่ปุ่นที่ต้องการขจัดปัญหาดังกล่าว มีการตื่นตัวที่จะออกกฎหมายจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกันมากขึ้น

2. กลุ่มผู้มีบทบาททางการเมืองในญี่ปุ่น กลุ่มของนักการเมืองต่าง ๆ ในญี่ปุ่นไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศก็มีส่วนในการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยการ

สนับสนุนให้มีการตรากฎหมายหรือแม้แต่ออกข้อกำหนด กฎ ระเบียบต่าง ๆ ภายในส่วนปกครองของตนเพื่อคุ้มครองกลุ่ม LGBTQI+ ให้ได้รับความเท่าเทียมในสังคมญี่ปุ่น ดังจะเห็นได้จากการจดทะเบียนคู่อชีวิตที่ได้รับการสนับสนุนและผลักดันจาก Ken Hasebe นายกเทศมนตรีของเขตชิบูย่าในขณะนั้น ซึ่ง Hasebe ได้มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในปี 2015 ด้วยการเสนอให้มีการยอมรับการจดทะเบียนคู่อชีวิต และเมื่อชนะการเลือกตั้ง Hasebe จึงได้ดำเนินการตามนโยบายที่ได้ให้ไว้ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเขตชิบูย่า ของกรุงโตเกียว และส่วนหนึ่งของการสนับสนุนให้เกิดการจดทะเบียนคู่อชีวิตในเขตชิบูยานั้นเกิดขึ้นจากมิตรภาพส่วนตัวของ Hasebe กับกลุ่มนักเคลื่อนไหว LGBTQI+ เช่น Sugiyama Fumino และ Matsunaka Gon (Dale 2020) ด้วยเหตุนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่าผู้ผลักดันนโยบายต้องอาศัยการทำงานร่วมกับเครือข่าย และพันธมิตรในการกำหนดนโยบาย ซึ่งจากกรณีนี้จะเห็นได้ชัดว่าผู้ผลักดันนโยบายในกลุ่มผู้มีบทบาททางการเมืองมีการสร้างพันธมิตรกับผู้ผลักดันนโยบายกลุ่มนักเคลื่อนไหว ถือเป็น การสร้างเครือข่ายให้มีการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าการผลักดันนี้จะเกิดขึ้นจากผู้ผลักดันนโยบายในระดับท้องถิ่นแต่ก็เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การจดทะเบียนคู่อชีวิตได้สร้างต้นแบบทางนโยบายที่ขยายออกไปสู่เขตอื่น ๆ ด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นต่อไป

3. กลุ่มสถาบันทางสังคมญี่ปุ่น ซึ่งในที่นี้จะเห็นได้ชัดเจนจากหน่วยงานยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในศาลซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ จากกรณีที่คู่อรักเพศเดียวกันได้ยื่นฟ้องรัฐบาลเนื่องจากถูกห้ามมิให้คู่อรักเพศเดียวกันแต่งงานกันนั้น ศาลแขวงเมืองซัปโปโรได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2021 ว่า การห้ามมิให้คู่อรักเพศเดียวกันแต่งงานกันขัดต่อรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นนั้นถือเป็นบรรทัดฐานในการไม่เลือกปฏิบัติต่อคู่อรักกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นต่อไป จากคำพิพากษาดังกล่าวทำให้หน่วยงานรัฐต้องยอมให้

คู่รักเพศเดียวกันแต่งงานกันได้ แม้การแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันจะไม่ได้ได้รับการรับรองตามกฎหมายญี่ปุ่นก็ตาม แต่ก็ถือว่าคู่รักเพศเดียวกันไม่ถูกจำกัดสิทธิที่จะแต่งงานกัน เป็นการแสดงให้เห็นถึงสิทธิและเสรีภาพของคนญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามก็ตีความพยายามในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการสมรสเท่าเทียมในญี่ปุ่นจากกลุ่มนักเคลื่อนไหวอื่น ๆ ซึ่งหากมีการตราเป็นกฎหมายก็จะส่งผลให้ทุกคนต้องเคารพสิทธิในการสมรสของกลุ่ม LGBTQI+ ดังกล่าว การยื่นฟ้องต่อหน่วยงานศาลยุติธรรมจึงเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการผลักดันนโยบายและค่านิยม (policy/norm entrepreneurship) ให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ได้เช่นกัน และจากผลคำพิพากษาจะกำหนดให้คู่ความอีกฝ่ายต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา ก่อให้เกิดเป็นบรรทัดฐานว่าหน่วยงานรัฐ หรือใครก็ตามจะห้ามมิให้คู่รักเพศเดียวกันแต่งงานกันไม่ได้ ซึ่งถือว่าศาลเป็นผู้ผลักดันบรรทัดฐานเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานใหม่ในการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ อย่างแท้จริงในญี่ปุ่น

การนำเอากระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review หรือ UPR) มาใช้วิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงเครือข่ายผู้สนับสนุน (advocacy networks) ของผู้ผลักดันนโยบายซึ่งเป็นตัวแสดงที่ทำให้เกิดการสร้างความเชื่อมโยงใหม่ ๆ ระหว่างผู้มีบทบาทในสังคม พลเมือง รัฐ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ในการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของแนวทางหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นที่มีความสอดคล้องกับแนวทางการผลักดันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ของ UN ซึ่งมีสมาชิกทั้งหมด 193 ประเทศ กล่าวคือ ญี่ปุ่นมีการดำเนินการภายใต้กรอบของ UN ในเรื่องสิทธิมนุษยชนต่อกลุ่ม LGBTQI+ โดยผ่านกระบวนการ UPR ที่ใช้เป็นกลไกการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐบาลภายใต้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council หรือ HRC) กระบวนการ UPR ถือเป็นช่องทางโอกาสอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายการ

ยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น โดยกระบวนการ UPR จะมีการทบทวน 3 รอบ ซึ่งญี่ปุ่นมีการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 1 ในวันศุกร์ที่ 9 พฤษภาคม 2008 เวลา 14.30 - 17.30 น. การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 2 ในวันพุธที่ 31 ตุลาคม 2012 เวลา 14.30 - 18.00 น. การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 3 ในวันอังคารที่ 14 พฤศจิกายน 2017 เวลา 9.00 - 12.30 น. ซึ่งหากพิจารณาจากช่วงปี 2015 - 2021 ที่ญี่ปุ่นได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ มากขึ้นจากการจดทะเบียนชีวิตเป็นครั้งแรกที่เขตชิบูย่า กรุงโตเกียวก็จะสามารถนำมาพิจารณาประกอบกับการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 3 ในปี 2017

ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 3 ญี่ปุ่นได้นำเสนอรายงานใน National report โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น และการห้ามมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ ด้วยเหตุผลของรสนิยมทางเพศ (ข้อเสนอแนะที่ 89) มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ “Act on Special Cases in Handling Gender Status for Persons with Gender Identity Disorders” ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถานะทางเพศสำหรับบุคคลที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ กฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม ปี 2004 และมีการแก้ไขในปี 2008 เพื่อผ่อนคลายเงื่อนไขที่จำเป็นในการเปลี่ยนเพศในทะเบียนครอบครัวของญี่ปุ่นที่ส่งผลต่อการระบุเพศของกลุ่ม LGBTQI+ นอกจากนี้แล้วหน่วยงานยุติธรรมของญี่ปุ่น หรือ MOJ ได้จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านสิทธิมนุษยชนแบบถาวรและเฉพาะกิจ เพื่อให้คำปรึกษาด้านสิทธิมนุษยชนที่หลากหลายรวมถึงเรื่องของการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลของรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ นอกจากนี้แล้วยังรวมถึงดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักในการเคารพสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ในบริบทระหว่างประเทศ ซึ่งจากพื้นฐานของความเชื่อของญี่ปุ่นว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนมีพื้นฐานมาจากไม่ยอมรับรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ

ญี่ปุ่นเองมีความพยายามที่จะนำเสนอทัศนคติต่อวาระนี้ และอธิบายสถานการณ์ทางสังคมของญี่ปุ่นจากหลาย ๆ ด้านในเวทีระหว่างประเทศ

รายงานจากที่ประชุม Working Group ผลการพิจารณาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของญี่ปุ่น ที่ประชุมมีข้อเสนอแนะทั้งหมด 217 ข้อ ญี่ปุ่นยอมรับข้อเสนอแนะ 145 ข้อ หมายเหตุ 72 ข้อ ซึ่งมีการรวมข้อเสนอที่รับไว้พิจารณาต่อ และปฏิเสธข้อเสนอเข้าไว้ด้วยกัน เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลุ่ม LGBTQI+ ที่ญี่ปุ่นยอมรับ มีดังนี้คือ ข้อเสนอแนะที่ 161.70 ดำเนินการเพื่อจัดการกับการเลือกปฏิบัติตามรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยความผิดปกติเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ (นิวซีแลนด์เสนอ) ข้อเสนอแนะที่ 161.74 พัฒนาการดำเนินการต่อต้านการเลือกปฏิบัติทางเพศชาติพันธุ์ สีผิว รสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ และอื่น ๆ ต่อไป (โคลอมเบียเสนอ) ข้อเสนอแนะที่ 161.78 ยังคงใช้มาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อต่อสู้กับการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ รวมถึงความเกลียดชังทางเชื้อชาติ เพื่อจัดการศึกษาภาพเหมารวมด้านเพศสถานะ (Gender Stereotype) (อุซเบกิสถานเสนอ) ข้อเสนอแนะที่ 161.156 ดำเนินการตามแผนเพื่อความเท่าเทียมทางเพศต่อไป (คิวบาเสนอ) ข้อเสนอแนะที่ 161.157 เดินหน้าส่งเสริมและคุ้มครองความเท่าเทียมกันทางเพศสภาพต่อไป (ไอซ์แลนด์เสนอ) ข้อเสนอแนะที่ 161.159 เสริมสร้างกรอบกฎหมายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศโดยเฉพาะในด้านการจ้างงาน (เบลเยียมเสนอ) ข้อเสนอแนะที่ 161.179 ตรวจสอบรายงานความรุนแรงในครอบครัวทั้งหมด รวมทั้งคู่รักเพศเดียวกัน (ติมอร์ - เลสเตเสนอ) ข้อเสนอแนะที่ 161.184 ดำเนินมาตรการต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความเท่าเทียมทางเพศในวาระทางการเมือง การบริหาร และเศรษฐกิจ (ศรีลังกาเสนอ) ในส่วนของข้อเสนออื่น ๆ ที่ญี่ปุ่นได้หมายเหตุไว้เป็นเพราะญี่ปุ่นไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายสำหรับความผิดทางที่เป็นการเลือกปฏิบัติทางเพศนั่นเอง เช่น ข้อเสนอแนะที่ 161.58 ขจัดข้อกำหนดทางกฎหมายที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

ต่อผู้หญิง เด็กที่เกิดนอกสมรส ชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ เลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กชวล คนข้ามเพศ หรือบุคคลต่างเพศ โดยมุ่งหมายให้ชัดเจน ห้ามสร้างความเกลียดชังและลงโทษพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ได้รับการยินยอม (เม็กซิโกเสนอ) เป็นต้น (United Nations Human Rights Council)

จากการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของญี่ปุ่นรอบที่ 3 ในปี 2017 นั้นจะเห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ที่ญี่ปุ่นยอมรับจะเป็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันทางเพศและการไม่เลือกปฏิบัติต่อรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการที่ญี่ปุ่นให้การยอมรับต่อนานาชาติว่าจะดำเนินนโยบายให้เกิดความเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ ซึ่งตัวอย่างของการดำเนินการของญี่ปุ่นผ่านผู้ผลักดันนโยบายให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นในกระบวนการ UPR ของญี่ปุ่นในรอบที่ 3 ปี 2017 การดำเนินการของญี่ปุ่นที่เห็นได้ชัดเจนคือ จากกรณีศาลแขวงเมืองซัปโปโร จังหวัดฮอกไกโด ได้มีคำตัดสินคดีที่คู่รักเพศเดียวกันเป็นโจทก์ยื่นฟ้องรัฐบาลญี่ปุ่น โดยศาลแขวงเมืองซัปโปโรได้ตัดสินว่าการที่รัฐบาลญี่ปุ่นไม่ยอมรับการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันถือเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญซึ่งการผลักดันให้สอดคล้องกับการไม่เลือกปฏิบัติเป็นผลมาจากศาลเป็นผู้ผลักดันนโยบายให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ และไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าว อีกกรณีหนึ่งคือจากการที่กลุ่มนักเคลื่อนไหวที่มีการร่วมมือกันของ HRW กับ J-ALL Athlete Ally และ All Out สร้างแคมเปญ #EqualityActJapan ในปี 2020 เพื่อสนับสนุนกฎหมายเกี่ยวกับการไม่เลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการขับเคลื่อนให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ของญี่ปุ่นผ่านกระบวนการ UPR ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ศาลแขวงเมืองซัปโปโรและกลุ่มนักเคลื่อนไหว อาทิเช่น HRW J-ALL Athlete Ally และ All Out จัดเป็น norm entrepreneur ที่ก่อให้เกิดการณรงค์ การโน้มน้าว หรือจูงใจให้เกิดบรรทัดฐานใหม่ภายในสังคมญี่ปุ่นขึ้น

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นมีการยอมรับข้อเสนอแนะจากนานาชาติ แล้วนำมาปฏิบัติจริงในส่วนของ การไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ จึงถือได้ว่าแรงกดดันจากการที่ องค์การระหว่างประเทศอย่าง UN หรือนานาชาติผ่านกระบวนการ UPR มีผลต่อการดำเนินนโยบาย ด้านการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ มากยิ่งขึ้นในญี่ปุ่น ทำให้ญี่ปุ่นกระตือรือร้นในการ ดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับตามบรรทัดฐานสากล การที่นานาประเทศพยายามกดดันญี่ปุ่นโดย อาศัยช่องโอกาสผ่านการให้ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR อีกทั้งกดดันให้ญี่ปุ่นรับเอา ข้อเสนอแนะของประเทศของตนในเรื่องการไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ มาก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงภายในญี่ปุ่น หากพิจารณาในแง่มุมมองของการผลักดันนโยบายที่มีการรับเอาข้อเสนอแนะ ของนานาชาติประเทศมาปรับใช้จริงในการผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ จะเห็นได้จาก ภายหลังที่มีการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบที่ 3 ในวันอังคารที่ 14 พฤศจิกายน 2017 นั้น ทางด้านสหพันธ์เนติบัณฑิตยสภาแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (The Japan Federation of Bar Associations หรือ JFBA) ซึ่งเป็นหน่วยงานยุติธรรมของญี่ปุ่นได้มีคำแถลงเกี่ยวกับ UPR ของญี่ปุ่นโดยคณะมนตรี สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2017 โดย Kazuhiro Nakamoto ประธาน JFBA ในขณะนั้น คำแถลงได้กล่าวถึงการที่นานาประเทศได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ญี่ปุ่นในเรื่อง สิทธิมนุษยชนในญี่ปุ่นที่รวมไปถึงข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการขอให้รัฐบาลญี่ปุ่นจัดการเลือกปฏิบัติต่อ กลุ่ม LGBTQI+ ตลอดจนจัดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมทางเพศด้วย ทาง JFBA ได้แถลง ว่า “JFBA แนะนำให้รัฐบาลญี่ปุ่นพิจารณายอมรับข้อเสนอแนะทั้งหมดโดยคำนึงถึงมาตรฐานสากล อย่างจริงจัง และพยายามเตรียมเงื่อนไขที่เหมาะสมในการเคารพสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถอยู่ในตำแหน่งที่มีเกียรติในสังคมนระหว่างประเทศได้ ก่อนโตเกียวโอลิมปิก 2020 พาราลิมปิก และการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทาง อาญา ครั้งที่ 14” (Japan Federation of Bar Associations) จากคำแถลงนี้แสดงให้เห็นว่า JFBA

ซึ่งถือเป็นผู้ผลักดันนโยบายให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นได้มีการเสนอให้รัฐบาลรับเอาข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR มาปรับใช้ภายในประเทศ โดยการโน้มน้าวให้รัฐบาลรับข้อเสนอแนะผ่านแรงกดดันจากมาตรฐานสากลที่นานาประเทศต่างก็มีการเคารพสิทธิมนุษยชน หากญี่ปุ่นยังคงมีการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ ก็ถือว่าญี่ปุ่นยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลในด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนนั่นเอง การที่ JFBA ใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวรัฐบาลผ่านการเสนอให้รับข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR โดยการอ้างมาตรฐานสากลนั้นแสดงให้เห็นถึงการหาวิธีเน้นย้ำความล้มเหลวของนโยบายที่ใช้ในปัจจุบัน โดยพยายามแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายในปัจจุบันเพื่อให้อยู่ในสังคมนระหว่างประเทศได้อย่างมีเกียรติ เป็นการยกระดับศักดิ์ศรีให้ญี่ปุ่นอยู่ในมาตรฐานสากลทัดเทียมนานาประเทศ นอกจากนี้แล้ว JFBA ยังแถลงอีกว่า “ตามข้อเสนอแนะของ UPR ทาง JFBA จะยังคงเจรจาอย่างสร้างสรรค์กับรัฐบาลญี่ปุ่นโดยมุ่งเข้าไปที่การปรับปรุงสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของญี่ปุ่น และเผยแพร่ข้อมูลสู่สังคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพิจารณาในประเด็นที่ยกขึ้นมาใน UPR และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและตระหนักถึงความยุติธรรมทางสังคม” ซึ่งคำแถลงนี้เป็นการเน้นย้ำถึงการที่ JFBA ได้นำเอากระบวนการ UPR มาเป็นช่องโอกาสอีกรูปแบบหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ โดยการโน้มน้าวรัฐบาลผ่านการเจรจา และให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของกลุ่ม LGBTQI+ แก่บุคคลทั่วไปในญี่ปุ่นจนเกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ และเกิดการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ในที่สุด

สรุป

ญี่ปุ่นแม้จะเป็นชาติเดียวในกลุ่ม G7 ที่ยังไม่มีการออกกฎหมายเพื่อรับรองการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดีในช่วงปี 2015 - 2021 ที่ผ่านมา ญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะ

ยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ มากยิ่งขึ้น โดยญี่ปุ่นมีแนวทางในการผลักดันเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ แบ่งออกเป็น 2 แนวทางคือ แนวทางแรกเป็นการดำเนินการของผู้ผลักดันนโยบาย (Policy Entrepreneurs) ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มนักเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้มีการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กลุ่มผู้มีบทบาททางการเมือง และกลุ่มสถาบันทางสังคม ซึ่งผู้ผลักดันนโยบายเหล่านี้จะนำแนวคิดของการผลักดันนโยบายมาใช้ในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรให้เกิดการรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยดำเนินกลยุทธ์แบบการสร้างทีมงานผ่านการร่วมมือกันผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ตัวอย่างเช่น การรณรงค์ของกลุ่มนักเคลื่อนไหวนอกจากมีการชุมนุมแล้ว ยังรวมถึงการรวมตัวกันยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาล เช่น การรวมตัวกันฟ้องคดีต่อศาลในกรณีที่รัฐกีดกันไม่ให้คู่รักเพศเดียวกันแต่งงานกัน เป็นต้น เมื่อมีคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม LGBTQI+ หรือมีการออกใบรับรองโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น การออกใบรับรองการจดทะเบียนคู่ชีวิต ก็จะส่งผลให้คนญี่ปุ่นมีการเคารพต่อกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองกลุ่ม LGBTQI+ เป็นการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ อย่างแท้จริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยกระบวนการของศาลและหน่วยงานของรัฐในญี่ปุ่น รวมไปถึงมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองของรัฐในเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ก็ส่งผลต่อการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ไปโดยปริยาย

แนวทางที่สองเป็นแรงกดดันจากนานาชาติ โดยใช้กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (UPR) ที่ถือเป็นช่องทางโอกาสในการกระตุ้นให้ญี่ปุ่นมีการตื่นตัวไปตามกระแสของโลกในเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ซึ่งญี่ปุ่นเองยังคงล่าช้าในเรื่องนี้อยู่มากโดยเฉพาะกับชาติเอเชียด้วยกันอย่างไต้หวันซึ่งมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมากในเรื่องการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ โดยไต้หวันเป็นชาติแรกในเอเชียที่มีการจดทะเบียนสมรสของคู่รักเพศเดียวกัน จากแรงกดดันเหล่านี้ทำให้ญี่ปุ่นดำเนินการผลักดันนโยบายผ่านเครือข่ายพันธมิตรของกลุ่ม LGBTQI+ ทั้งภายในประเทศและ

ระหว่างประเทศเพื่อสนองต่อข้อเสนอแนะของนานาชาติประเทศที่ญี่ปุ่นยอมรับข้อเสนอแนะของประเทศนั้น ๆ มาปฏิบัติ ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการที่ญี่ปุ่นความต้องการนำนโยบายการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ของชาติอื่น ๆ มาใช้บ้างเพื่อยกระดับสิทธิมนุษยชนในญี่ปุ่น โดยมีการกระตุ้นจากแรงกดดันจากนานาชาติ

จากการศึกษาแนวทางหรือกลยุทธ์ในการผลักดันนโยบายของญี่ปุ่นจะพบว่าในญี่ปุ่นมีการผลักดันนโยบายในการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ อยู่เรื่อยมา แต่ที่ญี่ปุ่นมีความล่าช้ากว่าชาติอื่น ๆ เป็นเพราะอุปสรรคหลาย ๆ ด้านจากสภาพสังคมของญี่ปุ่น ทักษะคิดและแนวคิดของญี่ปุ่นที่ต่อต้านรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ กฎหมายแม่บทของญี่ปุ่นเองที่ไม่เอื้อต่อสิทธิตามกฎหมายของกลุ่ม LGBTQI+ การรณรงค์เพื่อเรียกร้องสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ที่ขาดการดำเนินการที่ต่อเนื่องของกลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ทำให้ญี่ปุ่นเกิดความล่าช้าในเรื่องการสนับสนุนความหลากหลายทางเพศ การผลักดันให้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิต หรือแม้แต่ว่าพิพากษาของศาลที่แสดงถึงการไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTQI+ และการออกกฎหมายของรัฐบาลที่คุ้มครองสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ไม่ให้กลุ่มคนเหล่านี้ถูกเลือกปฏิบัติ ก็ถือเป็นพัฒนาการที่ก้าวหน้าไปอีกขั้นของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ดีหากพิจารณาแนวทางในการดำเนินกลยุทธ์ตามทฤษฎี Norm life cycle ของ Martha Finnemore และ Kathryn Sikkink ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนแรก Norm Emergence จะเป็นขั้นตอนที่ norm entrepreneur มีการโน้มน้าว หรือจูงใจให้เกิดบรรทัดฐานใหม่ ขั้นตอนที่สอง คือ Norm Cascades เป็นปรากฏการณ์ที่หากมีการเคลื่อนไหวในประเทศที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ ๆ จะทำให้อีกหลายประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลงโดยการนำนโยบายใหม่นั้นมาใช้บ้าง และขั้นตอนที่สาม คือ Internalization การทำให้บรรทัดฐานใหม่กลายเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง (Finnemore and Sikkink 1998) ถือได้

ว่าในปัจจุบันการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ กับการพัฒนาสิทธิของกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นยังอยู่ในขั้นตอนที่สอง คือ Norm Cascades กล่าวคือญี่ปุ่นมีการรับเอาแรงกดดันระหว่างประเทศมากระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ อย่างไรก็ตามการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ก็ยังคงมีวิวัฒนาการที่ก้าวหน้าในบางช่วงเวลา ในเวลาต่อมาอาจย้อนกลับไปใช้บรรทัดฐานเดิม ซึ่งหากพิจารณาจากคำตัดสินของศาลโอซาก้า ปี 2022 ที่ตัดสินคดีว่าการออกคำสั่งห้ามแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันไม่ถือเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ (Jalil 2022) จะเห็นได้ว่าคำตัดสินของศาลโอซาก้าดังกล่าวได้กลับคำพิพากษาของศาลแขวงเมืองซัปโปโร ในปี 2021 ที่ได้ตัดสินว่า การห้ามไม่ให้คู่รักเพศเดียวกันแต่งงานกันถือเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ กล่าวได้ว่าพลวัตของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ยังคงไม่มีจุดสิ้นสุดในสังคมญี่ปุ่น แต่การพยายามผลักดันให้เกิดการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง ในอนาคตก็อาจจะทำให้เกิดวิวัฒนาการของการยอมรับกลุ่ม LGBTQI+ ในญี่ปุ่นไปสู่ขั้นตอน Internalization ในที่สุด

บรรณานุกรม

- Asher & Lyric. 2021. "The 150 Worst (& Safest) Countries for LGBTQ+ Travel in 2021." Last Modified March 23, 2021. Accessed December 19, 2021. <https://www.asherfergusson.com/lgbtq-travel-safety/>.
- Avery, Dan. 2021. "Over 160 LGBTQ athletes will compete at Olympics, setting global record." *NBC News Digital*, July 23, 2021. Accessed December 19, 2021. <https://www.nbcnews.com/nbc-out/nbc-out-proud/160-LGBT-athletes-will-compete-olympics-setting-global-record-rcna1495>.
- Dale, SPF. 2020. "Same-sex marriage and the question of queerness—institutional performativity and marriage in Japan." *Asian Anthropology* 19 (2): 143-159.
- Deloitte. 2021. "Deloitte Tohmatsu Group to join the "EqualityActJapan" campaign, advocates for establishing LGBT Equality Act in Japan." Last Modified May 17, 2021. Accessed June 16, 2022. <https://www2.deloitte.com/jp/en/pages/about-deloitte/articles/news-releases/nr20210517-2.html>.
- Finnemore, Martha, and Kathryn Sikkink. 1998. "International norm dynamics and political change." *International organization* 52 (4): 887-917.
- Flage, Alexandre. 2019. "Discrimination against gays and lesbians in hiring decisions: a meta-analysis." *International Journal of Manpower* 41 (6): 671-691.
- Genta, Nakamura. 2022. "International couples fight same-sex marriage hurdle in Taiwan." *NHK WORLD-JAPAN*, February 7, 2022. Accessed July 6, 2022. <https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/backstories/1904/>.
- Hoffman, Joanna. 2021. "Japan: Prime Minister Should Back LGBT Equality Act." *Athlete Ally*, July 19, 2021. Accessed June 14, 2022. <https://www.athleteally.org/japan-prime-minister-should-back-lgbt-equality-act/>.
- Human Rights Watch. 2015. "About Us." Last Modified April 21, 2015. Accessed June 14, 2022. <https://www.hrw.org/about/about-us>.
- Jalil, Zubaidah Abdul. 2022. "Japan: Osaka court rules ban on same-sex marriage constitutional." *BBC News*, June 20, 2022. Accessed July 7, 2022. <https://www.bbc.com/news/world-asia-61670667>.

- Japan Federation of Bar Associations. "Statement regarding the UPR of Japan by the United Nations Human Rights Council." Accessed July 6, 2022. <https://www.nichibenren.or.jp/en/document/statements/171115.html>.
- Kawasaka, Kazuyoshi. 2018. "Contradictory discourses on sexual normality and national identity in Japanese modernity." *Sexuality & Culture* 22 (2): 593-613.
- Keck, Margaret E, and Kathryn Sikkink. 1998. *Activists beyond borders: Advocacy networks in international politics*. Cornell University Press.
- Lee, Yimou. 2019. "Taiwan celebrates Asia's first same-sex marriages as couples tie knot." *REUTERS*, May 24, 2019. Accessed May 26, 2022. <https://www.reuters.com/article/us-taiwan-lgbt-marriage-idUSKCN1SU0G4>.
- Liu, Kay, and Chiang Yi-ching. 2022. "LGBTQ RIGHTS/Taiwan, Japan groups call for full legalization of same-sex marriage." *Focus Taiwan*, February 23, 2022. Accessed July 6, 2022. <https://focustaiwan.tw/society/202202230022>.
- Lunsing, Wim. 2005. "LGBT rights in Japan." *Peace Review: A Journal of Social Justice* 17 (2-3): 143-148.
- MARRIAGE FOR ALL JAPAN. "Same-sex partnerships in Japan." Accessed June 14, 2022. <https://www.marriageforall.jp/en/marriage-equality/japan/>.
- Mintrom, Michael. 1997. "Policy entrepreneurs and the diffusion of innovation." *American journal of political science*: 738-770.
- . 2019. *Policy entrepreneurs and dynamic change*. Cambridge University Press.
- Mintrom, Michael, and Phillipa Norman. 2009. "Policy entrepreneurship and policy change." *Policy studies journal* 37 (4): 649-667.
- Pride House Tokyo. "About Pride House Tokyo." Accessed June 14, 2022. <https://pridehouse.jp/en/about/>.
- . "History of Pride House." Accessed July 7, 2022. <https://pridehouse.jp/en/history/>.
- Sakai, Kentaro, and Takanobu Tanifuji. 2021. "Suicides Among Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender People: Medical Examiner Reports in the Special Wards of Tokyo, Japan, 2009–2018." *LGBT health* 8 (8): 519-525.
- Takao, Yasuo. 2017. "The Politics of LGBT Policy Adoption: Shibuya Ward's SameSex Partnership Certificates in the Japanese Context." *Pacific Affairs* 90 (1): 7-27.
- The Japan Times. 2021. "Japan court rules failure to recognize same-sex marriage

unconstitutional." March 17, 2021. Accessed June 12, 2022.

<https://www.japantimes.co.jp/news/2021/03/17/national/crime-legal/same-sex-marriage-landmark-ruling/>.

Thelen, Timo. 2021. "Between 1990s' Nostalgia and 'LGBT-friendly' Tokyo Olympics: Representations of LGBTQ People in NHK's Morning Drama Series." *Japanese Studies* 41 (2): 241-255.

United Nations Human Rights Council. "Universal Periodic Review - Japan." Accessed June 14, 2022. <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/jp-index>.

Upham, Frank K. 2020. "Same-Sex Marriage in Japan: Prospects for Change." *Asian Journal of Comparative Law* 15 (2): 195-224.

Wallace, Jane. 2020. "Stepping-up: 'Urban' and 'queer' cultural capital in LGBT and queer communities in Kansai, Japan." *Sexualities* 23 (4): 666-682.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

รัตติกาล นุระธนะ

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY